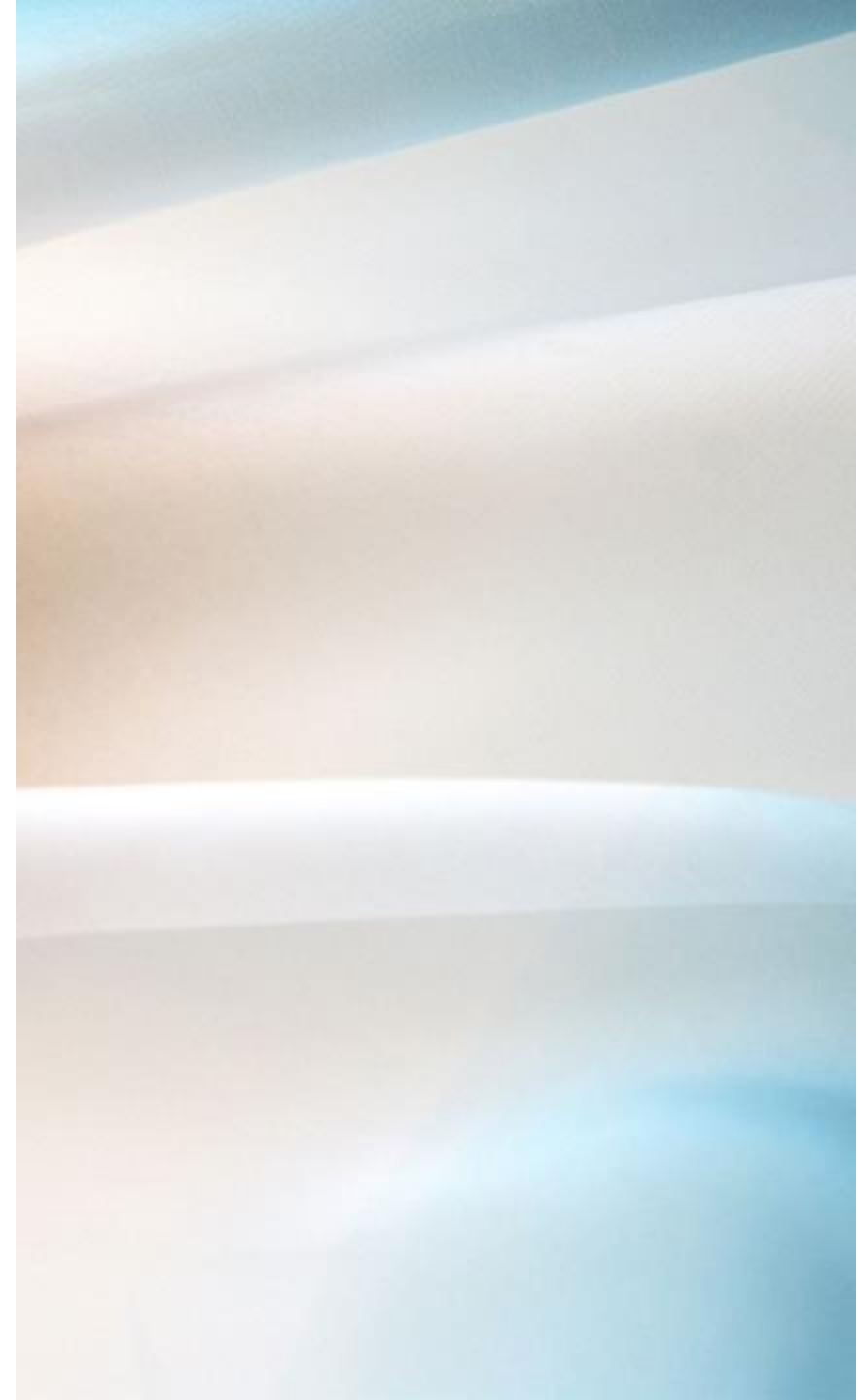

Verpleegkunde Wetgeving en aansprakelijkheid

Wat is er nieuw?

De uitoefening van het verpleegkundig beroep

Wettelijke uitoefening van het verpleegkundig beroep

Verpleegkunde

=

Wat er in de wet staat

=

Gecoördineerde wet 10 mei 2015

(Wet op de Uitoefening van de Gezondheidszorgberoepen = WUG)

≠ RIZIV

Wie mag de verpleegkunde uitoefenen?

- Eenieder die in het **bezit** is van:
  - De titel en het diploma van **bachelor** in de verpleegkunde
  - De titel en het diploma van **gebrevetteerde** verpleegkunde
  - De titel en het diploma van **graduaat** in de verpleegkunde
  - De titel en het diploma van **basisverpleegkundige**
  - De titel en het diploma van **verpleegkundige verantwoordelijk voor algemene zorg**
  - Het brevet en titel van **verpleegassistente**
  - De titel en diploma van **dokter in de genees-, heel- en verloskunde**
  - De titel en het diploma van **bachelor in de vroedkunde**
- Brevetten en diploma's moeten steeds **geviseerd** worden door de FOD Volksgezondheid voor men het beroep effectief kan uitoefenen

Deze beschikking is van toepassing op iedereen die een basisverpleegkundige-opleiding aanvat vanaf het schooljaar of academiejaar 2023-2024.

Elke persoon die houder is van een diploma of een titel van verpleegkundige en die zijn opleiding tot verpleegkundige heeft aangevangen vóór het school- of academiejaar 2023-2024, mag van rechtswege de verpleegkunde zoals bepaald in artikel 46 uitoefenen onder dezelfde voorwaarden als de in paragraaf 1 bedoelde verpleegkundigen verantwoordelijk voor algemene zorg.]³

§ 2. De drager van de beroepstitel van vroedvrouw die haar of zijn diploma heeft behaald voor 1 oktober 2018, mag van rechtswege de verpleegkunde uitoefenen onder dezelfde voorwaarden als de dragers van de beroepstitel van gegradueerde verpleegkundige.

De drager van de beroepstitel van vroedvrouw die haar of zijn diploma heeft behaald na 1 oktober 2018, mag van rechtswege de technische verpleegkundige verstrekkingen en de toevertrouwde medische handelingen die tot de

- https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&table_name=wet&cn=2015051006#LNK0004

Verpleegkundige handelingen

A = Algemene verpleegkundige handelingen

B = Technische handelingen

B1: zonder doktersvoorschrift

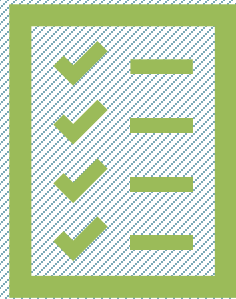
B2: met doktersvoorschrift

C = Door een **arts** toevertrouwde medische handelingen

Op 30/10/2023 verschenen in het Belgisch Staatsblad:
Wijzigingen Basisverpleegkundige (45 dagen advies RvS)
doch nog steeds niet definitief

A - Handelingen

- Observeren, herkennen en vastleggen van de **gezondheidsstatus** op psychisch, fysisch en sociaal vlak
- Omschrijven van **verpleegproblemen**
- **Bijdragen** aan de medische diagnose door de arts en het **uitvoeren** van de voorgeschreven behandeling
- **Informer** en **advise**ren van de patiënt en zijn familie
- Voortdurend bijstaan, uitvoeren en helpen uitvoeren van handelingen om het **behoud**, **verbetering** en het **herstel** van de gezondheid van gezonde en zieke personen en groepen beoogt
- Handelingen van **palliatieve zorg** verrichten (2002)
- Verlenen van **stervensbegeleiding** en begeleiding bij de verwerking van het **rouwproces**
- Het zelfstandig kunnen treffen van **urgente levenreddende maatregelen**
- Het handelen in **crisis- en rampensituaties**
- Het analyseren van de **kwaliteit** van de zorg ter verbetering van het verpleegkundig handelen

Lijst met technische
handelingen

B1 - B2 - C

VVAZ versus BVPK

- Ingrijpende wijzigingen vpk handelingen
- Geen "C" voor BVPK
- BVP handelt in minder complexe situaties
- VVAZ of arts oordeelt over complexiteit
- Verpleegplan bepaalt mee en moet aanwezig zijn!
- Inschatting door BVP enkel wanneer de handeling binnen de 24u moet worden uitgevoerd én binnen de bevoegdheden én met standaard verpleegplan
- Zorgnood overstijgt bevoegdheid BVP = arts of VVAZ inschakelen

Ademhalingsstelsel

- **B1**
  - Luchtwegenaspiratie en drainage
  - Verpleegkundige zorgen aan, en toezicht op, patiënten met
    - een kunstmatige luchtweg gestabiliseerd tracheostoma
  - Gebruik van en toezicht op toestellen voor gecontroleerde beademing
    - (moet in detail beschreven staan in procedure!)
  - Cardiopulmonaire resuscitatie met niet- invasieve middelen. Mayo - Guedel canule
  - Zuurstoftoediening met neussonde, neusbril, masker, masker met reservoir, beademingsballon

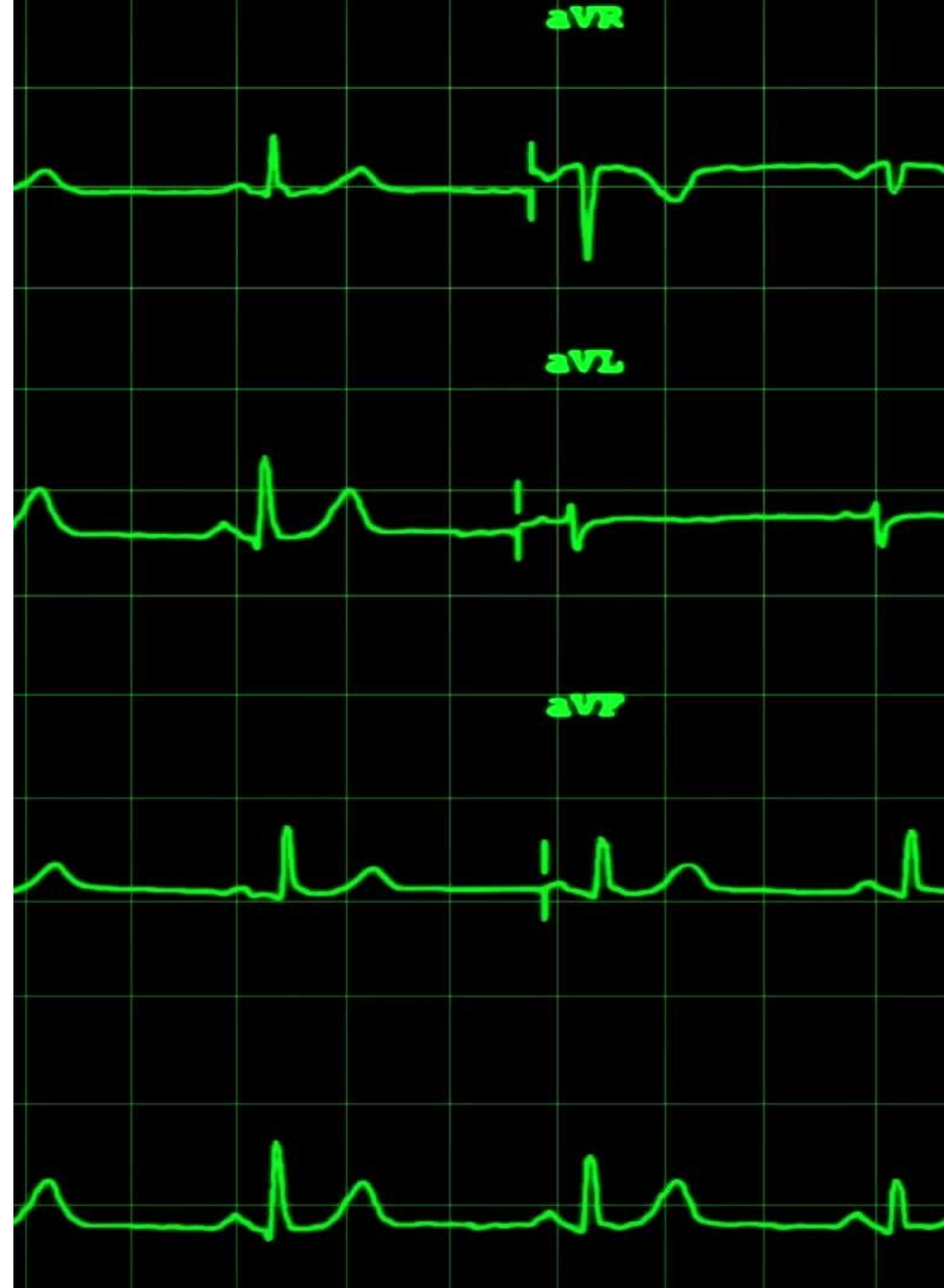

Ademhalingsstelsel

- **B2**
  - Gebruik van en toezicht op thoraxdrainagesysteem.
  - Cardiopulmonaire resuscitatie met invasieve middelen.
  - (De technieken "intubatie" en "defibrillatie" maken deel uit van deze verstreking)
- Geen enkele handeling door BVP

Bloedsomloop

- **B1**
  - Plaatsen van een intraveneuze katheter in een perifere vene,
  - intraveneuze perfusie met een isotonische zoutoplossing,
  - (eventueel met gebruik van een debietregelaar), bloedafname
  - Plaatsen van een intraveneuze perfusie met een isotonische zoutoplossing
  - via een subcutaan poortstelsel dat verbonden is met een ader
  - en gebruik van een debietregelaar

Bloedsomloop

- **B2.**
- Verbanden en kousen ter preventie en/of behandeling
- van veneuze aandoeningen
- Voorbereiding, toediening van en toezicht op intraveneuze perfusies en transfusies + eventueel met technische hulpmiddelen
- Gebruik van en toezicht op toestellen voor extra-corporele circulatie en contrapulsatie.
- Verwijderen van arteriële en diepveneuze katheters
- De afname en behandeling van transfusiebloed en van bloedderivaten
- Het verrichten van de aderlating
- Plaatsen van een lange perifere veneuze katheter

Spijsverteringsstelsel

- **B1**
  - Manuele verwijdering van faecalomen
- **B2**
  - Voorbereiding, uitvoering en toezicht op:
    - Darmspoeling
    - Maagspoeling
    - Lavement
    - Gastro-intestinale tubage en drainage
  - Verwijdering, vervanging na fistelvorming (1ste vervanging uit te voeren door de arts!)
  - Toezicht op de percutane gastrostomiesonde met ballon

Urogenitaal stelsel

- **B1**
  - Vaginale spoeling
  - Aseptische vulvazorgen
- **B2**
  - Voorbereiding, uitvoering en toezicht op:
    - Blaassondage
    - Blaasinstillatie
    - Drainage van de urinaire tractus
  - Verwijdering, vervanging na fistelvorming (1ste vervanging uit te voeren door de arts)
  - Toezicht op suprapubische blaassonde met ballon

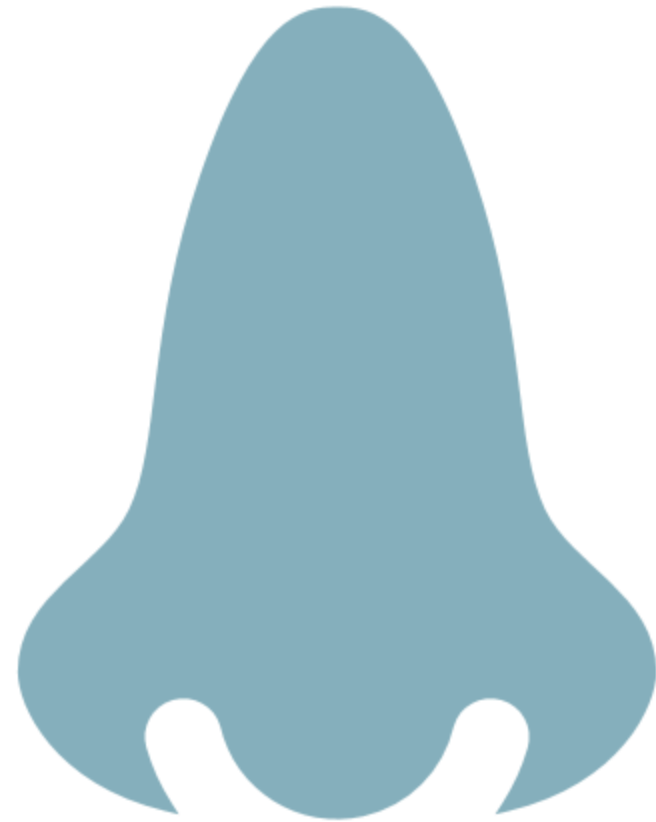
Huid en zintuigen

- **B1**
- Voorbereiding, uitvoering van en toezicht op:
  - Wondverzorging "Gestabiliseerde wonden"
  - Stomata, wonden met wieken en drains bij" gestabiliseerde wonden"
- Verwijderen van losse vreemde voorwerpen uit de ogen

Huid en zintuigen

- **B2**
  - Verwijderen van cutaan hechtingsmateriaal, wiken en drains
  - Spoeling van neus, ogen en oren
  - Warmte- en koudetherapie
  - Therapeutische baden
  - Verwijderen van epidurale katheter
  - Toepassen van therapeutische lichtbronnen uitsluiting laser
  - Plaatsen van kopglazen, bloedzuigers en larven
- B1 voor WAZ

Metabolisme

- **B2**
- Voorbereiding, uitvoering van en toezicht op technieken van:
  - hemodialyse
  - hemoperfusie
  - plasmaferese
  - peritoneale dialyse
- In evenwicht houden van de vochtbalans
- B1 voor VVAZ

Medicamenteuze toedieningen

- **B2**
  - Oraal (inbegrepen inhalatie)
  - Rectaal - Vaginaal
  - Subcutaan - Intramusculair - Intraveneus (geen hoogrisicomedicatie)
  - Via luchtweg
  - Hypodermoclyse
  - Via gastro-intestinale katheter
  - Via drain
  - Oogindruppeling - Oorindruppeling
  - Percutaan
  - Voorbereiding + toediening van medicamenteuze onderhoudsdosis via een door de arts geplaatste katheter:
  - Epiduraal, intrathecaal, intraventriculair, plexusanalgesie
  - Voorbereiden en toedienen van vaccins
  - Initiëren, uitvoeren en opvolgen preventieve screenings overheid

Hoogrisicomedicatie: Bv. Cytostatica, Heparine, Narcotica, ...

<https://www.health.belgium.be/nl/2016-gids-hoog-risico-medicatie-2>

Medicamenteuze toedieningen

- **B1 voor WAZ**
  - Oraal (inbegrepen inhalatie)
  - Rectaal - Vaginaal
  - Oogindruppeling – Oorindruppeling
  - Percutaan

Vocht- en voedseltoediening

- **B1**
  - Enterale vocht- en voedseltoediening
  - Veneuze/subcutane vochttoediening isotone zoutoplossing
- **B2**
  - Parenterale voeding

Hygiëne en mobiliteit

- **B1**
  - De patiënt in een functionele houding brengen met technische hulpmiddelen
  - en het toezicht hierop.
  - Specifieke hygiënische zorgen als voorbereiding op een onderzoek
  - of behandeling.
  - Hygiënische zorgen bij patiënten met ADL-dysfunctie

Fysieke beveiliging

- **B1**
- Vervoer van patiënten die een bestendig toezicht nodig hebben
- Maatregelen ter voorkoming van lichamelijke letsels: fixatiemiddelen, isolatie, beveiliging
- Maatregelen ter preventie van infecties
- Maatregelen ter preventie van decubitusletsels

Verstrekkingen voor het stellen van een diagnose

- **B1**
  - Meting van de parameters behorende tot de verschillende biologische functiestelsels
  - Meting glycemie via capillaire bloedafname
  - Bloedafname of staalafname en collectie van secreties en excreties en opdracht geven tot labo analyse
  - Uitvoeren en aflezen van intradermotesten
- **B2**
  - Voorbereiding van en assistentie bij invasieve ingrepen tot diagnosestelling
  - Gebruik van apparaten voor observatie en behandeling van de verschillende functiestelsels
  - Staalafneming en collectie van secreties en excreties
  - Bloedafneming:
    - door veneuze en capillaire punctie
    - langs aanwezige arteriële katheter
  - Uitvoeren en aflezen van cutane

Assistentie medische handelingen

B1

- Beheer van de chirurgische en anesthesiologische uitrusting
- Voorbereiding van de patiënt op de anesthesie en de chirurgische ingreep

B2

- Deelneming aan de assistentie en aan het toezicht tijdens de anesthesie
- Voorbereiding, assistentie en instrumenteren bij medische en chirurgische ingrepen
- Niet invasieve ingrepen voorbereiden en instrumenteren

Bijzondere technieken

- **B1**
  - Verpleegkundige zorgen aan en toezicht op prematuren met gebruik van incubator
  - Toezicht op de voorbereiding van te steriliseren materialen en
    - op het sterilisatieproces
- **B2**
  - Verwijderen van gipsverbanden
  - Toezicht drainage van intracerebraal vocht via een ventrikeldrain onder permanente controle van de intracraniale druk
  - Toepassing van de behandelingen tot immobilisatie van alle letsels, na eventuele manipulatie door de arts, zoals het aanbrengen van verbanden in gips en gipsvervangende producten
    - het toepassen van andere technieken tot immobilisatie

C - handelingen

- Voorbereiding en toediening van:
  - chemotherapeutische middelen
  - isotopen
- Voorbereiding en toepassing van therapieën met radioactieve materialen
- Beoordeling van de parameters behorende tot de verschillende biologische functiestelsels
- Bediening van toestellen voor medische beeldvorming
- Analysen, die tot de klinische biologie behoren, op lichaamsvochten, excreties, urine en bloed door middel van eenvoudige technieken in de nabijheid van de patiënt uitgevoerd, onder de verantwoordelijkheid van een erkend laboratorium voor klinische biologie

C- Handelingen

- Vervanging van de externe tracheacanule
- Het debrideren van decubituswonden
- Voorbereiding, assistentie, instrumenteren en post-operatieve zorg bij keizersnede
- Bloedafneming door arteriële punctie

Uitzonderingen bijzondere beroepstitel

Enkel voor erkende Intensieve zorg en urgentieverpleegkundigen!

- **B1**
  - Cardio- pulmonaire resuscitatie CPR met invasieve middelen.
  - Beoordeling van de parameters behorende tot de cardiovasculaire, respiratoire en neurologische functie stelsels.
  - Gebruik van toestellen voor het bewaken van de cardiovasculaire, respiratoire en neurologische functiestelsels.
  - Onthaal, evaluatie, triage en oriëntatie van de patiënten
- **C**
  - Plaatsen van een intra- osseuse katheter

https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&table_name=wet&cn=2015051006#LNK0004

https://www.health.belgium.be/sites/default/files/uploads/fields/fpshealth_theme_file/ar_20_09_2023_-_aesi_-_version_coordonnee_mai_2024.pdf

Lectuur voor het slapengaan

De verpleegkundig specialist

- WAZ of vroedvrouw + master
- Geen medische bevoegdheden in België (op dit moment)
- Vooral om coachen en aansturen van teams/patiënten en naasten
- Binnen een bepaald specialisme
- Wetenschappelijk onderzoek

De bekwame helper

- Verpleegkundige handelingen door niet-verpleegkundigen
- Na opleiding
- Op basis van instructie van een verpleegkundige
- Één op één relatie
- In het kader van dagelijkse hulp in het dagelijkse leven
- <https://vandenbroucke.belgium.be/sites/default/files/articles/Bijlage%20bekwame%20helper.pdf>

Het doktersvoorschrift

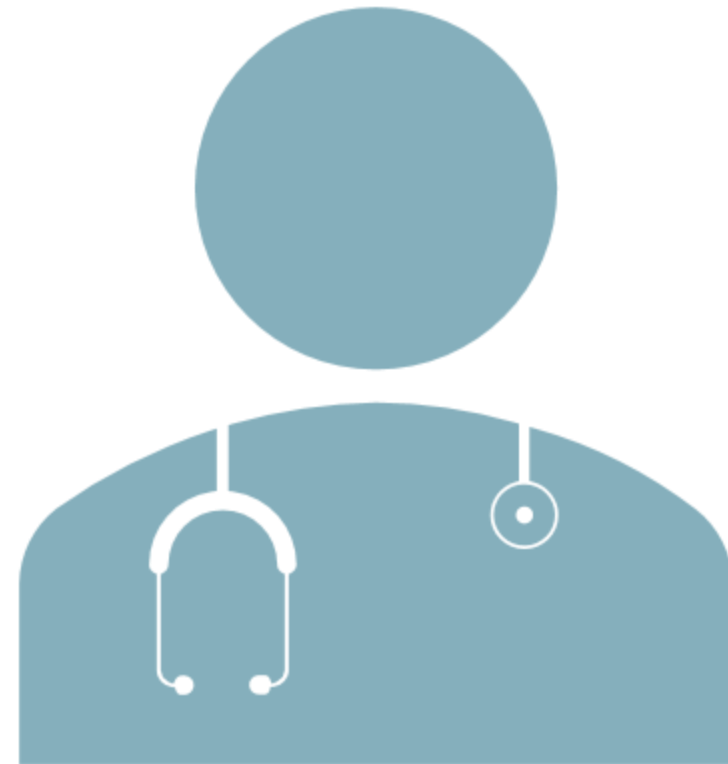
Er zijn **drie** vormen van medisch voorschrift:

- Het **mondeling** geformuleerd medisch voorschrift
- Het **geschreven** medisch voorschrift
- Het **staand order**

- **Het "Verpleegkundige voorschrift"?**

Belangrijk

- De technische verpleegkundige verstrekkingen en toevertrouwde geneeskundige handelingen dienen in **detail** beschreven te worden d.m.v. **standaard verpleegplan** of een **procedure**. (procedurehandboek!)
- De verpleegkundige zorg omvat de **planning**, de **uitvoering** en de **evaluatie** van de gezondheidsbegeleiding van de patiënt en zijn omgeving
- **Alle** informatie omtrent de verpleegkundige zorg: zorgvuldig bijhouden in het **verpleegdossier**
- De voorgeschreven verstrekkingen en de toevertrouwde medische handelingen moeten tot **normale bekwaamheid en kennis** behoren van de verpleegkundige

RIZIV ook verplichting Zorgplan + Evaluatie afhankelijk van de zorg
Controle!

Belangrijk

- onvoldoende bekwaamheid en/of ervaring,
  - ernstige twijfel over de juistheid van het medisch voorschrift,
  - morele en ethische bezwaren
  - overtreding van de wettelijke voorschriften
- Verplicht overste of de arts op de hoogte brengen

Indien de verpleegkundige de aanwezigheid van een arts nodig acht, mag hij/zij weigeren handeling uit te voeren.

Verplicht de arts op de hoogte brengen

Zorgkundige (Basis)

- 18 verpleegkundige B1 handelingen
- Onder toezicht/leiding van een verpleegkundige
- Gericht op observeren/signaleren en ADL
- Sterk begrenst (op dit moment)
- Opgelet: onwettige uitoefenen van verpleegkunde is strafbaar!
- Hoofdelijke aansprakelijkheid VPK - ZK

Zorgkundige

- Vanaf 1 september 2019:
- 5 vpk handelingen extra
  - Manueel verwijderen faecalomen
  - Parameters: + RR en glycemie
  - SC Heparineafgeleiden
  - Compressietherapie met windles
  - Toedienen medicatie: oog-, oordruppels, inhalatie, percutaan
- Ook palliatieve zorg
- 150u opleiding (75u theorie + 75u stage)

Wat met het RIZIV?

- Verschillende mogelijkheden tot zorgverstrekking
- Vergoeding voor opleiden bekwame helper?
- Verschillende honoraria voor verschillende VPK/ZK?

Juridische Aansprakelijkheid

Aansprakelijkheid

Burgerlijke
aansprakelijkheid

Strafrechtelijke
aansprakelijkheid

Burgerlijke aansprakelijkheid

Er moet steeds en altijd een **causaal (oorzakelijk) verband** bestaan tussen de **schade** die werd aangericht door een **fout** van de verpleegkundige.

In dit geval wordt een schadevergoeding geëist door de aanklager. (Burgerlijke rechtbank)

Fout - oorzakelijk verband - schade

Burgerlijke aansprakelijkheid

Contractuele aansprakelijkheid:

In de rechtspraak met betrekking tot de gezondheidszorg, wordt aanvaard dat er een stilzwijgende verbintenis bestaat tussen de zelfstandige zorgenverstrekker (arts, zelfstandige thuisverpleegkundige) en de patiënt die hem gekozen heeft.

Deze verbintenis heeft het karakter van een **inspannings- of middelenverbintenis en niet van een resultaatsverbintenis.**

Burgerlijke aansprakelijkheid

Niet contractuele aansprakelijkheid

(= Aquiliaanse):

geen sprake contractuele verbintenis, maar wel van een fout die schade teweegbrengt.

Eigen daden/andermans daden/gebrekking
materiaal

Bijvoorbeeld: verpleegkundige – zorgkundige –
bekwame helper – VVAZ/BVVK

Strafrechtelijke aansprakelijkheid

Een veroordeling kan slechts gebeuren indien:

- De verpleegkundige een **fout** heeft begaan.
- Deze fout een **letsel** of de **dood** heeft veroorzaakt.
- Het **slachtoffer** het **oorzakelijk verband** tussen beide kan bewijzen

Een fout wordt begaan uit gebrek aan voorzichtigheid en voorzorg. De strafrechter beoordeelt de graad van onzorgvuldigheid.

Zorgvuldigheidsnorm: wat een normale voorzichtige verpleegkundige met dezelfde opleiding, ervaring en in dezelfde omstandigheden zou gedaan hebben (de zorgzame huisvader).

Strafrechtelijke aansprakelijkheid

Onwettige uitoefening van de geneeskunde:

Voorwaarden:

- Het uitvoeren van handelingen die **niet** behoren tot de lijst van de toevertrouwde geneeskundige handelingen (C) en/of het niet respecteren van de toepassingsvoorwaarden
- Het gewoonlijk stellen van deze handelingen
- Komt men als verpleegkundige in een situatie terecht, waarbij men de enige deskundige is die een patiënt in een levensbedreigende toestand kan behandelen, maar waarbij de wet moet overtreden worden, dan kan men zich beroepen op de noodtoestand.

Strafrechtelijke aansprakelijkheid

Schuldig verzuim:

Elke burger is **verplicht** hulp te bieden aan personen in groot gevaar, tenzij hij zichzelf of anderen daardoor in gevaar zou brengen. De verpleegkundige is een burger met deskundigheid op het vlak van hulpverlening en met een **bijzondere deontologie** (cfr artikel 21quinquies van de wet op de verpleegkunde).

Art 422 SW - Art 458 – Art 458 bis – Art 458 ter

Strafrechtelijke aansprakelijkheid

- Schending van het beroepsgeheim (Art 458 SW)
- **GEEN gedeeld BG! Bestaat niet!**
- Minderjarige of oudere/zwakkere persoon in gevaar?
  - SPREKEN!
  - RIR (Recherche Informatie Rapport/Vertrouwelijk Verslag)
  - Rechtstreeks PDK

Ter Info

Een verpleegkundige kan gestraft worden door 3 instanties:

- Rechtbank (burgerlijke-, correctionele,...)
- RIZIV
- Toezichtscommissie

Take Home Message

- Grootse wijzigingen VPK vanaf 2026
- Grenzen uitoefening VPK worden verschoven
- Grotere aansprakelijkheid VVAZ
- Wees je bewust van je persoonlijke grenzen!
- Gaat RIZIV volgen?

- Dank voor uw aandacht!
- Vragen?
- Conny@vbzv.be

